

Смяцька ЗОШ I – III ступенів

*Впровадження
інноваційних
технологій в освіті*

Підготувала
вчитель початкових класів
Смяцької ЗОШ I – III ступенів
Лопатинська Світлана Іванівна

*Творчості, як будь-якої діяльності,
можна вчитися.*

Г.Альтшуллер

Освіта – одна з найважливіших сфер людської діяльності та визначальний фактор розвитку людства. Це зумовлює необхідність упровадження в освітню практику новітніх технологій, які передбачають навчання, виховання, формування навичок наукової роботи й управління, які ґрунтуються на модернізованій дидактичній системі. Результативність цього процесу досягається використанням сучасних вискооефективних методів, засобів і прийомів, що забезпечують творче оволодіння величезним масивом наукових знань. У такому контексті інформатизація та інформаційні технології надають освіті нетрадиційний характер.

Значимість освіти та її роль у суспільстві вважається ключовою тенденцією розвитку сучасного суспільства. У багатьох країнах світу давно розуміють, що майбутнє за тією цивілізацією, яка максимально забезпечить розвиток інтелектуального та творчого потенціалу своїх громадян. А це можливо лише при достатньому ставленні держави та суспільства до освіти.

У сучасному світі освіта є соціальною і духовною опорою життєдіяльності людей. У сукупності з наукою, суспільно-політичними інститутами, засобами масової інформації, культурою освіта виступає важливим фактором створення в Україні вискооефективної економіки на принципово новій технологічній основі, ключовим засобом формування громадянського суспільства і забезпечення свобод, формування і виховання високоморальної, інтелектуально та фізично розвинутої особи. Основним завданням такого розвитку є забезпечення доступності освіти, підвищення її якості та ролі у вихованні молодого покоління.

Для сучасного суспільства впровадження інноваційних технологій в освіту має не стільки теоретичне, скільки прагматичне значення, оскільки в умовах глобалізації воно стосується його історичного розвитку та перспектив, які пов'язані з високими технологіями.

Навчання з використанням інноваційних технологій якісно перевищує класичну освіту. Воно інтегрує процеси, які не можна об'єднувати в межах класичної освіти: навчання, працевлаштування, планування кар'єри, безперервна освіта.

Основні джерела та складові частини нових педагогічних технологій:

- Соціальні перетворення і нове педагогічне мислення.
- Наука (педагогіка, психологія, соціологія).
- Передовий перспективний досвід.
- Досвід минулого, вітчизняний і зарубіжний.
- Етнопедагогіка (народна педагогіка).

Розуміючи вимоги сьогодення, педагогічний колектив нашої школи оновлює зміст, форми і методи навчально-виховного процесу, ставлячи

метою формування високоінтелектуальної, духовно багаті особистості, якій притаманні почуття незалежності, національної самосвідомості, власної гідності, бажання працювати задля розквіту держави.

Реалізація державної політики в галузі навчання та виховання спрямовує освітян на формування творчої, інтелектуально розвиненої, ініціативної особистості, сприяння становленню високо свідомого громадянина.

Головною проблемою на сьогодні є опанування учнями вмінь і навичок саморозвитку особистості. А це значною мірою вирішується шляхом упровадження інноваційних технологій.

„Від творчого учителя до розвитку особистості кожного школяра” – ось проблема над якою працює наша школа вже кілька років.

І хоча ідеалу в природі не існує, але до нього треба прагнути. Шляхів удосконалення особистості і саморозвитку багато. Відносини між учителями й учнями базуються на взаємоповазі, доброзичливості, відвертості, довірі, толерантності. Домінуючим завданням школи - є розвиток творчої особистості учителя і учня. Пошук інтерактивних технологій навчання і виховання ведуть вчителі, які втілюють їх на уроках, у позаурочний час, у гуртковій та індивідуальній роботі. Такі пошуки несуть відбиток особистості, ментальності, інтелекту конкретного вчителя. Тому однією з найсерйозніших ланок у процесі демократизації та реформуванні освіти є підготовка вчителя.

Однією з важливих умов включення педагога в інноваційну діяльність є глибоке засвоєння концептуальних основ різних освітянських теорій та технологій.

В управлінській діяльності відпрацьовуються такі інноваційні технології:

- особистісно орієнтовані технології управління;
- моніторинг в управлінській діяльності;
- методична робота на діагностичній основі;
- метод проектів.

Аналізуючи стан і процес управління навчальним закладом, ми визначили такі способи впровадження особистісно орієнтованої технології у науково-методичній діяльності вчителів:

- використання форм і методів організації навчальної діяльності орієнтованої на конкретного вчителя (педагогічні ярмарки, конкурси „Учитель року”, „Класний керівник року”. „Педагог-організатор року”, круглі столи та ін.);

- створення атмосфери зацікавленості кожного педагога (моральне та матеріальне заохочення);

- підтримка вчителя в його бажанні знаходити власну методику викладання на уроці;

- самовдосконалення та саморозвиток педагога (проведення відкритих уроків, виховних заходів, друк методичних доробок).

В інноваційній діяльності педагоги віддають перевагу технологіям:

- особистісно орієнтованого навчання;

- проблемному навчанню;
- методу проектів;
- інтерактивним методам і формам організації навчального процесу;
- технологіям формування творчої особистості.

Особистісно орієнтована технологія ставить у центр всієї шкільної освітньої системи особистість дитини, забезпечення комфортних та безпечних умов її розвитку, реалізації її природного потенціалу. Особистісно орієнтоване навчання – це таке навчання, центром якого є особистість дитини, її самобутність, самоцінність. Такий підхід поєднує виховання та освіту в єдиний процес допомоги, підтримки, соціально-педагогічного захисту, розвитку дитини, підготовки її до життя тощо.

Результатом упровадження такої технології у навчальний процес є високий рейтинг учнів в районних предметних олімпіадах, конкурсах серед сільських малокомплектних шкіл. У школі створена оцінка якості знань учнів.

Понад 2400 років тому Конфуцій сказав: „Те, що я чую, я забуваю. Те, що я бачу, я пам’ятаю. Те, що я роблю, я розумію”. Ці прості твердження Обґрунтовують необхідність використання активних методів навчання. Педагоги школи вже переконані, що слід переходити від передачі знань до навчання жити за умов демократичного суспільства. Розв’язання цього завдання безпосередньо пов’язане з основним змістом навчально-виховного процесу. І в цьому дуже допомагає інтерактивне навчання, при якому навчальний процес відбувається за умов постійної, активної взаємодії всіх учнів.

Відвідуючи уроки вчителів школи, можна сказати, що навчальний процес відбувається за умов постійної, активної взаємодії всіх учнів. На уроках досвідчені й молоді вчителі використовують такі методичні прийоми, як співнавчання, колективне і групове взаємонавчання, навчання у співпраці, де вчитель і учень є рівноправними партнерами. Моделювання життєвих ситуацій, використання рольових ігор, спільне розв’язання проблем характерне для інтерактивного навчання. Саме такий підхід ефективно сприяє формуванню цінностей, навичок і вмінь, створенню атмосфери співпраці, взаємодії. А це в свою чергу, дає змогу вчителю стати справжнім лідером дитячого колективу. Така робота пробуджує дитячу цікавість бути співавтором на уроці. Підвищується результативність уроку і якість знань учнів.

Учителі, готуючись до уроків, глибоко обмірковують матеріал, різноманітні тексти, приклади, ситуації, завдання для груп. Готуються питання і можливі відповіді, ролі учасників. Важливий момент у такому навчанні – оголошення очікуваних результатів уроку й оцінки учнів. Передбачаючи різні методи повернення уваги учнів, налаштовують їх на самостійну роботу, використовують різноманітні вправи – розминки, розподіл ролей у групах тощо.

Але використовувати на сучасному уроці лише інтерактивні методи навчання теж не доцільно. Адже для навчання важливі всі рівні пізнання і всі

види методик. Використання інтерактивних технологій – не самоціль, а лише спосіб створення атмосфери в класі, яка найкращим чином сприяє співпраці, порозумінню та доброзичливості, дає змогу по-справжньому реалізувати особистісне орієнтоване навчання.

На таких уроках учителі дають учням час подумати над завданням, використовують одну, максимум дві інтерактивні вправи, а не цілий їх калейдоскоп. Залежно від того, як учитель використовує на уроці інтерактивні технології, можна спостерігати такі форми навчання, як парна (на уроках іноземної мови), фронтальна (на уроках історії, географії), кооперована, коли всі учні активно навчають один одного (українська мова й література, зарубіжна література, біологія), самотійна робота учнів. На таких уроках зростає цікавість до навчання, здорова конкуренція знань. Відвідуючи такі уроки, помічаєш, що і вчитель, і учні є рівноправними, що педагог виступає лише в ролі організатора процесу навчання, лідера групи. Все це ефективно сприяє формуванню вмінь, навичок і цінностей, створенню атмосфери співробітництва, взаємодії.

Інтерактивні технології охоплюють чітко спланований результат навчання. Інноваційні процеси відзначаються конкретністю, глибиною розуміння змісту нововведень, доцільністю технологій їх упровадження.

Ми завжди починаємо із вивчення нових ідей і концепцій, аналізуємо їх, систематизуємо, співставляємо з власним педагогічним досвідом. Створення умов, які стимулюють вчителя до творчого пошуку, стає одним із пріоритетних завдань. Змінюються і форми роботи з учнями.

Популярними формами роботи на уроці в наших учителів є *мозковий штурм і мозкова атака* - ефективні методи колективного обговорення, пошук рішень, що спонукає учасників виявляти уяву і творчість. Це дає змогу вільно висловлювати свої думки і знаходити кілька рішень проблеми.

Однією з форм роботи на уроці є *дискусія*, що є важливим засобом пізнавальної діяльності учнів у процесі навчання. Адже це один із методів засвоєння знань, їх закріплення і вироблення вмінь і навичок, дискусія розвиває творчі здібності і особистісні якості учнів, стимулює до навчання. Особливо вдало проводяться дискусії на уроках літератури. Такі знання сприяють глибокому розумінню проблеми, формуванню самотійної позиції, вчать оперувати аргументами, розвивають критичне мислення, а також вміння зважати на думку інших.

Одним з найскладніших способів обговорення дискусійних проблем є *дебати*. Умінню їх проводити ще треба багато вчитися.

До інтерактивних належать і такі технології проведення уроків, як „Мікрофон”, „Метод-ПРЕС”, „Ток-шоу”, „Суд” та інші, які часто використовуються вчителями на уроках.

Учитель повинен завжди й усьому спонукати учнів до роботи думки й неухильно вести їх до самотійного мислення. Щоб навчити учнів науково мислити, не потрібно збільшувати обсяг знань, а слід іти шляхом, яким рухалися думки вчених, розвивалась наука. З методичної точки зору це

означає, що науковість навчання визначається не власне об'єктом знань, а тим шляхом, яким учитель підводить учнів до пізнання різних явищ.

Активізація пізнавальної діяльності учнів є необхідною умовою свідомого засвоєння ними навчального матеріалу. Учень повинен не просто засвоїти певну систему знань, а й навчитись аналізувати, порівнювати, узагальнювати, знаходити причинно-наслідкові зв'язки. Тому на уроках суспільно-гуманітарного циклу вчителі школи раціонально запроваджують такі методи й прийоми, які передбачають самостійну пошукову роботу учнів. Одним із найважливіших засобів, які сприяють виконанню цього завдання, є проблемне навчання.

Проблемний підхід у навчанні – це шлях міркувань, роздумів, спостережень, висування гіпотез, розв'язання пізнавальних завдань, завдань дослідницького характеру, перевірки правильності узагальнень, висновків тощо.

Суть проблемного навчання полягає у створенні перед учнями проблемних ситуацій, усвідомленні, сприйнятті та розв'язанні цих ситуацій у процесі спільної діяльності учнів і вчителя. Таке навчання здійснюється за загальною схемою: вчитель створює проблемну ситуацію, учні аналізують її, усвідомлюючи невідоме для себе, й шукають способи вирішення проблеми. Учитель допомагає учням, організовуючи їх роботу і надаючи необхідну для розв'язання проблеми інформацію. Це перший рівень проблемності.

Другий рівень проблемності відрізняється від першого тим, що вчитель спільно з учнями аналізує ситуацію і підводить їх до проблеми, а вони вже самостійно формулюють завдання й розв'язують його.

Третій рівень полягає в тому, що учням повідомляється проблемна ситуація, а її аналіз, виявлення проблеми, формування завдання й вибір оптимального розв'язання вони здійснюють самостійно.

Результатом проблемного навчання є нові завдання, вміння та способи розумової діяльності. Основною формою проблемного навчання є урок.

Розв'язання проблеми означає самостійне розкриття суті явища. Але щоб самостійно розкрити суть, їм необхідно ґрунтовно ознайомитися з явищем і засвоїти його. Тому проблемний урок підводить учителя до необхідності так організувати роботу учнів на уроці, щоб вони спершу отримали весь необхідний фактичний матеріал. При правильному використанні методики проблемна інтелектуально-пізнавальна діяльність учнів не може не бути ефективною. Учні не можуть не засвоїти матеріал. Це визначається тим, що правильно організована інтенсивна розумова діяльність закономірно пов'язана з високою активністю пізнавальних процесів: увагою, сприйняттям, уявою, запам'ятовуванням. Тож, раціонально організовуючи ту чи іншу розумову діяльність учнів, ми можемо передбачити результати навчання, а значить і планувати їх.

Проблемна інтелектуально-пізнавальна діяльність наближає учнів до реальних життєвих умов і готує їх до ініціативної, творчої праці.

Проблемні уроки значно підвищують виховну силу навчання, адже висновки роблять самі учні. Їхні висновки – це вираження особистих науково

обґрунтованих поглядів. А знання, здобуті в такий спосіб, значно тісніше впливають на переконання, ніж знання, здобуті традиційним способом (засвоєнням готових знань).

Проблемна навчальна діяльність має великі переваги і з точки зору психологічних закономірностей. На уроках дуже важко привернути увагу всіх учнів, усіх залучити до роботи й досягти високого рівня засвоєння знань. Щоб вирішити проблему, розкрити суть явища, потрібно мислити, а для цього – засвоїти фактичний матеріал. Тому увага учнів на „проблемному” уроці досить висока, сприйняття – надзвичайно продуктивне, а сила запам’ятовування вражає. І все це відбувається природно, невимушено, як необхідна умова вирішення проблеми.

Організація проблемної пізнавальної діяльності впроваджується у всіх класах, тож її методика загалом однакова. Є відмінності лише у:

- складності та обсягах фактичного матеріалу;
- складності проблемних завдань;
- способах їх виконання.

На проблемному уроці матеріал висвітлюється так, щоб викликати самостійну розумову діяльність учнів, а через неї забезпечити активну цілеспрямовану увагу, сприйняття, запам’ятовування. Учитель ставить учнів перед необхідністю розв’язання нового, невідомого. Для цього він організовує ознайомлення учнів з фактичним матеріалом і пропонує їм самостійно з’ясувати суть явища, зробити необхідні висновки, застосовуючи знання, уміння, навички, життєвий досвід, які вони вже мають.

Проблемний виклад спрямовується на те, щоб процес пізнання включав не тільки засвоєння ними готових висновків від учителя, а на те, щоб учні вчилися мислити, самостійно розв’язуючи проблемно-пізнавальні завдання.

У практиці роботи вчителів застосовуються різні варіанти проблемного викладу:

1. Організують вивчення фактичного матеріалу, пропонують учням самостійно розкрити його суть: пояснити причини подій, явищ, зробити висновки тощо.

2. Ознайомлюють учнів з різними думками по суті питань, що вивчаються, або викладають два різних шляхи розв’язання запропонованої проблеми. При цьому учні мають обґрунтувати ту думку, яку вони вважають правильною.

3. Звертають увагу учнів на якусь суперечність, конфлікт з тим, щоб вони самі відшукали шляхи розв’язання.

Перед учнями постає проблема, розв’язання якої на уроці є стимулом їхньої інтелектуально-пізнавальної активності й самостійності.

Проблемні уроки в 6 – 8 класах проводяться у формі рольових ігор, що відповідає психологічним особливостям школярів цього віку і їхнім пізнавальним потребам. Завдяки нестандартності вирішуємо два важливі завдання: залучаємо школярів до полеміки і формуємо вміння відтворювати образи тощо.

Не менш важливим елементом проблемного уроку є проблемне завдання, яке виступає у вигляді запитання, сформульованого вчителем, або доручення учням знайти та оцінити розбіжності в матеріалах, поданих для спостереження. Це робиться при вивченні нового матеріалу, при перевірці знань або під час повторення. Правильно підібрані завдання орієнтують школярів у проблемах, пов'язаних з вивченням тієї чи іншої науки, формують інтелектуально-пізнавальну та творчу самостійність, виховуючи стійку духовну потребу в пізнанні.

Проблемні завдання дають можливість досягти позитивних результатів при дотриманні таких вимог:

- важливість тематики;
- здатність завдань охоплювати весь основний зміст теми;
- зв'язок кожного окремого завдання з попереднім;
- достатня складність завдання і його посильність;
- різноманітність завдань;
- цікавість завдань для учнів;
- достатність завдань;
- вдале формулювання завдань;
- використання різноманітних джерел знань і прийомів навчання;
- правильний вибір часу постановки завдання.

Отже, постановка проблеми розглядається як прийом, що допомагає зосередити увагу школярів на головному.

Перевірка виконання проблемних завдань – дуже важливий етап проблемного уроку. Адже при проблемному викладі вчитель відмовляється від розкриття суті події чи явища – це повинні зробити самі учні в процесі розв'язання проблемних завдань. Тому, якщо не перевірити результат їхньої роботи, тема залишиться повністю не розкритою. Під час перевірки потрібно підтвердити правильні висновки і виправити помилкові. Крім того, перевірка є додатковим мотивом, що спонукає до діяльності. Вона особливо ефективна, коли охоплює кожного учня класу.

Як повинні виконуватись проблемні завдання: усно чи письмово? Практика діяльності учителів суспільно-гуманітарного циклу свідчить про те, що на проблемних уроках ефективними є всі два способи. При цьому у 5 – 6 класах повинні переважати усні відповіді, а у 8 – 11-х – письмові. Короткі записи важливі, тому що вони полегшують складну інтелектуально-пізнавальну та творчу діяльність. Але детальні записи теоретичного викладу проблеми, на думку педагогів, можуть бути навіть шкідливими: поки учні пишуть, вони менш повноцінно сприймають виклад матеріалу. Записи найкраще вести під час викладу у вигляді схем-опор, а для завершення завдання дається 2 – 3 хв.

Можна виконувати логічне завдання (краще усно). Якщо навіть при складній розумовій роботі відповідь оформлюється кількома реченнями, вона все одно легко запам'ятовується. Якщо завдання виконати усно, то і перевіряється воно в кінці уроку прийомами усного опитування. Якщо ж воно записане, то можливості для перевірки ширші.

Перевірку виконання проблемного завдання вчителі здійснюють:

- візуально: шляхом перегляду учнівських записів після завершення роботи над ними;
- за взірцем: коли зачитуються і аналізуються декілька відповідей;
- запропонується учням назвати лише по одному пункту, щоб у такий спосіб скласти зразковий перелік основних пунктів відповіді;
- шляхом виконання тестових завдань;
- шляхом проведення бліц-опитування чи написання літературних, літературознавчих, історичних диктантів тощо;
- використовувати інтерактивні методи: „Займи позицію”, „Прес”, „Уявний мікрофон”, „Коло думок”, „Асоціативний куц”, „Мозковий штурм”, „Дерево рішень”, „Виправ помилки Петрика”, „Ти – мені, я – тобі”, „Знайди відповідник”, „Навчаючи – учусь” тощо.

Головними завданнями адміністрація школи вважає виявлення обдарованих дітей, узагальнення та вивчення передового досвіду, впровадження в практику роботи інноваційних технологій навчання та виховання.

Адміністрація школи впроваджує різноманітні оптимальні для нашої малокомплектної школи форми роботи з учителями:

- а) колективні: педагогічні ради, педагогічні семінари, методичні конференції;
- б) групові: робота міжшкільних методичних об'єднань, методоб'єднання класних керівників, творчої групи, семінари-практикуми;
- в) індивідуальні: самоосвіта вчителів, робота над єдиними методичними проблемами, наставництво, методичні консультації, співбесіди, аналізи уроків.

Одним із обов'язків педпрацівників є постійне підвищення професійного рівня, педагогічної майстерності, загальної культури. Цьому значною мірою сприяють засідання предметних методичних об'єднань. На базі нашого навчального закладу успішно працюють дев'ять міжшкільних предметних методоб'єднань: української мови та літератури, зарубіжної літератури, іноземних мов, математики та фізики, хімії й біології, історії, початкових класів, трудового навчання та фізичної культури, де керівниками є кращі вчителі нашої школи. Кожен член МО визначає для себе проблему, яка відповідає завданню школи. Учительські доповіді ґрунтуються на досягненнях сучасної педагогічної науки та розкривають досвід роботи педагогів. Всі доповіді, реферати, кращі розробки уроків зберігаються в методичному куточку.

Важливим у роботі методичного об'єднання є вивчення та поширення перспективного педагогічного досвіду, участь у педагогічних читаннях, конференціях, семінарах, взаємовідвідування уроків, проведення відкритих уроків.

У планах роботи МО обов'язково передбачається робота з молодими вчителями. До функціональних обов'язків керівників МО належить і

кваліфікована допомога дирекції школи у вивченні рівня вихованості, знань, умінь і навичок учнів, проведенні контрольних робіт, зрізів знань, тестувань.

В школі працює МО класних керівників. Керівник якого проводить психолого-педагогічне діагностування учнів та педагогів, спрямоване на визначення рівня розвиненості громадянськості як інтегративної риси особистості, її пізнавальних можливостей і здібностей, на вивчення потреб, інтересів та нахилів, ціннісних орієнтацій, особистісних якостей учнів, мотивації їх діяльності, професійної орієнтованості.

Якісний аналіз діагностичних даних дає можливість визначити напрямки інтелектуального розвитку і напрямки найближчого розвитку особистості. А головне – окреслити шляхи використання у виховному процесі таких засобів і прийомів, які сприяють розвитку інтелектуальної, духовної, емоційно-вольової та психічної сфери особистості.

Інноваційна діяльність педагогів неможлива без реалізації таких складових психолого-педагогічної системи, як: розвиток – саморозвиток індивіда; його виховання – самовиховання; освіта – самоосвіта.

Інноваційна діяльність здійснюється шляхом: переосмислення і переоцінювання власного досвіду; цілеспрямованого удосконалення виховного процесу; реалізації принципів нового педагогічного мислення, утвердження нового розуміння цінностей. Виховний процес здійснюється з використанням сучасних технологій, орієнтований на розвиток особистості, здатної творити себе і своє життя, постійно оновлювати знання, швидко адаптуватися до змін у соціокультурній сфері, організовувати працю в умовах ринкової економіки. Вчителі, класні керівники використовують прогресивні концепції, запроваджують проблемно-пошукові, розвивальні методи, інтерактивні форми роботи, використовують досягнення психолого-педагогічних наук з метою гуманізації середовища, в якому перебувають діти.

Велике значення для вирішення виховної проблеми в школі стала вся методична робота МО класних керівників. На засіданнях МО розглядалися такі питання як „Нові педагогічні технології як засіб розвитку творчої особистості вчителя”, „Шляхи вивчення особистості учнів і вибір ефективних форм і методів естетичного виховання учнів”, „Психолого-педагогічна характеристика особистості учня”, „Нетрадиційні форми роботи класних керівників у розвитку творчої особистості кожного школяра” „Вплив моральної атмосфери і психологічного клімату на формування особистості дитини” та інші. Методика проведення засідань МО класних керівників проводилась за новітніми технологіями. Це були тренінгові заняття, круглі столи, ділові ігри. На базі школи проводився районний семінар класних керівників по впровадженню новітніх форм роботи. (Додаток)

Колектив школи ставить собі за мету створення умов для всебічного розвитку педагога. Індивідуально- творчий підхід до організації методичної роботи , адже творчість – це не тільки здатність глибокого осмислення власного досвіду, але і вміння орієнтуватися в інноваційному просторі, вишукувати новинки, завжди бути в центрі подій.

Провідним мотивом Національної доктрини розвитку освіти, Державної національної програми „Освіта (Україна ХХІ ст.)”, регіонального Положення про роботу з педагогічними кадрами є ідея випереджаючого розвитку освітньої системи, яка передбачає створення атмосфери педагогічного партнерства, сприятливих умов для творчості вчителя. Ця ідея не може втілитися в життя без роботи над формуванням яскравої особистості вчителя. Головним завданням школи є турбота про розвиток творчого учня, творчого вчителя і колективу в цілому. Шкільна методична робота, модернізація методичної роботи з педагогічними кадрами, система оновлення фахових знань, втілення в роботу нових педагогічних ідей і технологій, вивчення, узагальнення і поширення педагогічного досвіду – це складники для розв’язання цієї проблеми.

Як зробити методичну роботу школи цікавою, корисною, адже творчість вимагає індивідуального підходу? Методична допомога з боку районного методичного кабінету, власний досвід роботи показує, що однією з успішних функцій реалізації завдань є діагностування педагогічних працівників. У методичних індивідуальних картках міститься інформація про вчителя, де можна простежити не тільки його злет, а й можливість виявити потрібну йому допомогу.

Допомагають також заступнику директора індивідуальні бесіди з учителями, метою яких є виявлення труднощів у роботі, бачення перспективи, творчого злету. Методична робота планується так, щоб була цікавою й корисною для досвідченого вчителя і для початківця.

Організація методичної роботи з педагогічними кадрами

Вимоги до планування методичної роботи

- системність;
- наступність;
- доцільність;
- актуальність;
- цілеспрямованість.

Вирішення в єдності таких проблем:

- створення чіткої системи;
- збагачення знань педагогів;
- розвиток світогляду, сучасного стилю педагогічного мислення;
- стимулювання творчості та ініціативи членів педагогічного колективу;
- упровадження надбань педагогічної науки, передового педагогічного досвіду, інноваційних технологій;
- самоосвіта вчителів.

У практиці роботи школи спираємося на особистісно орієнтовану модель методичної роботи, яка забезпечує максимальне розкриття творчого потенціалу кожного вчителя і якомога повніше залучати його до перебудови системи освіти.

Основними завданнями методичної роботи в школі є:

- глибоке осмислення вчителями завдань, концептуальних основ і принципів модернізації розвитку національної системи освіти;
- визначення структури, змісту та форм роботи на основі врахування рівня підготовки педагогічних кадрів, їхньої компетентності;
- забезпечення умов для функціонування системи методичної роботи;
- сприяння розвитку творчого потенціалу вчителя;
- вияв та розвиток загальних, професійних і педагогічних здібностей педагогів;
- пропаганда і впровадження надбань науки, передового педагогічного досвіду, інноваційних педагогічних технологій.

Головними принципами методичної роботи в школі є її оперативність та мобільність, оптимальне поєднання індивідуальних і колективних форм роботи, випереджаючий характер, практична спрямованість, культ знань і моральних цінностей.

Структура і зміст методичної роботи визначаються завданнями які стоять перед закладом., станом навчально-виховної роботи і рівнем кваліфікації педагогічних працівників, на основі діагностичного аналізу фахового рівня педагогічних кадрів.

У школі діє творча група вчителів „Спадщина”. Основним завданням якої є розвиток особистості школяра на основі вивчення народознавства та краєзнавства. Відомо, що відродження національної культури неможливе без системи знань про український народ, особливості його побуту й трудової діяльності, зокрема його основних і допоміжних галузей господарювання, домашніх промислів та ремесел, без знання народного одягу, харчування, народної медицини й календаря, а також звичаєвості, сімейної обрядовості, вірувань, народної моралі, без знання свого роду й родоводу. Мета вивчення народознавства – ланцюг духовності народу не має перериватися, „щоб діти стали народом”.

Результатом роботи групи стало упорядкування збірки „Свята зимового циклу”, де зібрані обрядові пісні, звичаї, традиції нашого краю. Значна увага приділяється краєзнавчій роботі. Учнями школи були зібрані зразки гірських порід та мінералів, ґрунти околиць села, вивчався вільховий ліс, який розташований по берегах річки Смячки. Вивчались праці з гідроніміки і на основі цього учні презентували роботу „Гідроніми Подесення”.

Застосовуються в школі також і інтерактивні форми методичної роботи: тижні педмайстерності, творчі портрети, ділові ігри, проблемні семінари, консультації. Під час проведення тижня педмайстерності активізується взаємовідвідування уроків, де вчителі впроваджують інноваційні технології та інтерактивні методики.

Так уже склалося, що колектив школи сформований з досвідчених, переважно середнього віку вчителів. Але завжди є і молоді вчителі. А для того, щоб молоді стали достойною зміною старшим, їм необхідно вчитися. І в цьому велике навантаження лягає саме на методичну службу, яка систематично надає допомогу молодому вчителю з таких питань: „Тематичне

планування”. „типи уроків і їх структура”, „сучасний урок та вимоги до нього”, „Інтерактивні форми навчання” і т.д.

Така індивідуальна робота проводиться в усній бесіді, консультації. Тут важлива роль відводиться наставництву. Переважно це досвідчені вчителі, вищої категорії, які розкривають перед молодими свій індивідуальний стиль навчання, секрети своєї педагогічної майстерності. Молоді вчителі часто відвідують уроки у досвідчених колег. Така робота вимагає педагогічного такту, доброзичливості і систематичного постійного вдосконалення методичної майстерності. Традиційними вже стали такі форми, як анкетування, тестування, заповнення індивідуальних карток методичної роботи.

Особливою формою методичної роботи в школі є відкриті уроки. Їх перевага перед іншими полягає в тому, що передача досвіду проходить у практичній діяльності вчителя на уроці. Після проведення такого уроку обов'язково проводиться його обговорення, у процесі якого звертається увага на ефективність застосування методів та прийомів навчання, їх відповідність основним принципам дидактики, змісту та меті уроку, на активізацію пізнавальної діяльності учнів, проблемність навчання, реалізацію між предметних зв'язків.

Важливою формою методичної роботи щодо втілення в практику передового педагогічного досвіду є педагогічні читання. Обов'язковими вимогами, які ставимо перед учителями під час проведення такої роботи, є актуальність, відображення власного досвіду, наукове обґрунтування проблеми.

Постійний потяг до самовдосконалення, наявність особистісної мети та саморозвиток, оволодіння раціональними прийомами самоосвіти, уміння аналізувати, оцінювати власну діяльність і робити з неї адекватні висновки – основні компоненти творчого розвитку педагога як особистості, його творчої педагогічної фантазії.

Структура, зміст та організація методичної роботи в школі зумовлені метою її створення і системою організації навчально-виховного процесу. Загальновідоме твердження К.Ушинського про те, що вчитель як спеціаліст існує до того часу, доки сам вчиться. Вчити сьогодні підростаюче покоління неможливо без постійного оновлення і збагачення своїх наукових знань, особливо психолого-педагогічних, які дають можливість педагогові передбачити хід навчального процесу, стають опорою для творчості. Простежується тенденція щодо зростання професійної майстерності та загальної культури вчителя.

Творчий, продуктивний характер методичної роботи, тісне поєднання її з практикою навчання і виховання як на уроці, так і в позакласній роботі, спрямованість не тільки на кінцевий результат, а й на розвиток здібностей учнів є тим стрижнем, навколо якого створюється специфічна атмосфера співтворчості вчителя й учня. Школа забезпечує науково-теоретичну, гуманітарну, загальнокультурну підготовку обдарованих і здібних дітей. З метою реалізації стратегічних напрямків

освітньої діяльності в закладі розроблений проект роботи з обдарованими дітьми „Шлях до успіху” (див. Додаток)

Результативність такої роботи вчителів очевидна. Учні школи – активні учасники всеукраїнських конкурсів учнівської творчості „Обєднаймося ж , брати мої”, Міжнародного конкурсу знавців української мови імені Петра Яцика, „Колосок”. „Кенгуру”, районних та обласних предметних олімпіад.

Раціональне поєднання колективної мудрості й індивідуальної творчості дає змогу знаходити індивідуальні шляхи до вершин педагогічної майстерності, забезпечує якісне розв’язання навчальних проблем, упровадження інноваційних технологій, а в результаті – підвищення професійної майстерності вчителя та навчальних досягнень учнів.

Учитель повинен завжди й усьому спонукати учнів до роботи думки й неухильно вести їх до самостійного мислення. Щоб навчити учнів науково мислити, не потрібно збільшувати обсяг знань, а слід іти шляхом, яким рухалися думки вчених, розвивалась наука. З методичної точки зору це означає, що науковість навчання визначається не власне об’єктом знань, а тим шляхом, яким учитель підводить учнів до пізнання різних явищ.

Активізація пізнавальної діяльності учнів є необхідною умовою свідомого засвоєння ними навчального матеріалу. Учень повинен не просто засвоїти певну систему знань, а й навчитись аналізувати, порівнювати, узагальнювати, знаходити причинно-наслідкові зв’язки. Тому на уроках суспільно-гуманітарного циклу вчителі школи раціонально запроваджують такі методи й прийоми, які передбачають самостійну пошукову роботу учнів. Одним із найважливіших засобів, які сприяють виконанню цього завдання, є проблемне навчання.

Проблемний підхід у навчанні – це шлях міркувань, роздумів, спостережень, висування гіпотез, розв’язання пізнавальних завдань, завдань дослідницького характеру, перевірки правильності узагальнень, висновків тощо.

Суть проблемного навчання полягає у створенні перед учнями проблемних ситуацій, усвідомленні, сприйнятті та розв’язанні цих ситуацій у процесі спільної діяльності учнів і вчителя. Таке навчання здійснюється за загальною схемою: вчитель створює проблемну ситуацію, учні аналізують її, усвідомлюючи невідоме для себе, й шукають способи вирішення проблеми. Учитель допомагає учням, організовуючи їх роботу і надаючи необхідну для розв’язання проблеми інформацію. Це перший рівень проблемності.

Другий рівень проблемності відрізняється від першого тим, що вчитель спільно з учнями аналізує ситуацію і підводить їх до проблеми, а вони вже самостійно формулюють завдання й розв’язують його.

Третій рівень полягає в тому, що учням повідомляється проблемна ситуація, а її аналіз, виявлення проблеми, формування завдання й вибір оптимального розв’язання вони здійснюють самостійно.

Результатом проблемного навчання є нові завдання, вміння та способи розумової діяльності. Основною формою проблемного навчання є урок.

Розв'язання проблеми означає самостійне розкриття суті явища. Але щоб самостійно розкрити суть, їм необхідно ґрунтовно ознайомитися з явищем і засвоїти його. Тому проблемний урок підводить учителя до необхідності так організувати роботу учнів на уроці, щоб вони спершу отримали весь необхідний фактичний матеріал. При правильному використанні методики проблемна інтелектуально-пізнавальна діяльність учнів не може не бути ефективною. Учні не можуть не засвоїти матеріал. Це визначається тим, що правильно організована інтенсивна розумова діяльність закономірно пов'язана з високою активністю пізнавальних процесів: увагою, сприйняттям, уявою, запам'ятовуванням. Тож, раціонально організовуючи ту чи іншу розумову діяльність учнів, ми можемо передбачити результати навчання, а значить і планувати їх.

Проблемна інтелектуально-пізнавальна діяльність наближає учнів до реальних життєвих умов і готує їх до ініціативної, творчої праці.

Проблемні уроки значно підвищують виховну силу навчання, адже висновки роблять самі учні. Їхні висновки – це вираження особистих науково обґрунтованих поглядів. А знання, здобуті в такий спосіб, значно тісніше впливають на переконання, ніж знання, здобуті традиційним способом (засвоєнням готових знань).

Проблемна навчальна діяльність має великі переваги і з точки зору психологічних закономірностей. На уроках дуже важко привернути увагу всіх учнів, усіх залучити до роботи й досягти високого рівня засвоєння знань. Щоб вирішити проблему, розкрити суть явища, потрібно мислити, а для цього – засвоїти фактичний матеріал. Тому увага учнів на „проблемному” уроці досить висока, сприйняття – надзвичайно продуктивне, а сила запам'ятовування вражає. І все це відбувається природно, невимушено, як необхідна умова вирішення проблеми.

Організація проблемної пізнавальної діяльності впроваджується у всіх класах, тож її методика загалом однакова. Є відмінності лише у:

- складності та обсягах фактичного матеріалу;
- складності проблемних завдань;
- способах їх виконання.

На проблемному уроці матеріал висвітлюється так, щоб викликати самостійну розумову діяльність учнів, а через неї забезпечити активну цілеспрямовану увагу, сприйняття, запам'ятовування. Учитель ставить учнів перед необхідністю розв'язання нового, невідомого. Для цього він організовує ознайомлення учнів з фактичним матеріалом і пропонує їм самостійно з'ясувати суть явища, зробити необхідні висновки, застосовуючи знання, уміння, навички, життєвий досвід, які вони вже мають.

Проблемний виклад спрямовується на те, щоб процес пізнання включав не тільки засвоєння ними готових висновків від учителя, а на те, щоб учні вчилися мислити, самостійно розв'язуючи проблемно-пізнавальні завдання.

У практиці роботи вчителів застосовуються різні варіанти проблемного викладу:

1. Організують вивчення фактичного матеріалу, пропонують учням самостійно розкрити його суть: пояснити причини подій, явищ, зробити висновки тощо.

2. Ознайомлюють учнів з різними думками по суті питань, що вивчаються, або викладають два різних шляхи розв'язання запропонованої проблеми. При цьому учні мають обґрунтувати ту думку, яку вони вважають правильною.

3. Звертають увагу учнів на якусь суперечність, конфлікт з тим, щоб вони самі відшукали шляхи розв'язання.

Перед учнями постає проблема, розв'язання якої на уроці є стимулом їхньої інтелектуально-пізнавальної активності й самостійності.

Проблемні уроки в 6 – 8 класах проводяться у формі рольових ігор, що відповідає психологічним особливостям школярів цього віку і їхнім пізнавальним потребам. Завдяки нестандартності вирішуємо два важливі завдання: залучаємо школярів до полеміки і формуємо вміння відтворювати образи тощо.

Не менш важливим елементом проблемного уроку є проблемне завдання, яке виступає у вигляді запитання, сформульованого вчителем, або доручення учням знайти та оцінити розбіжності в матеріалах, поданих для спостереження. Це робиться при вивченні нового матеріалу, при перевірці знань або під час повторення. Правильно підібрані завдання орієнтують школярів у проблемах, пов'язаних з вивченням тієї чи іншої науки, формують інтелектуально-пізнавальну та творчу самостійність, виховуючи стійку духовну потребу в пізнанні.

Проблемні завдання дають можливість досягти позитивних результатів при дотриманні таких вимог:

- важливість тематики;
- здатність завдань охоплювати весь основний зміст теми;
- зв'язок кожного окремого завдання з попереднім;
- достатня складність завдання і його посильність;
- різноманітність завдань;
- цікавість завдань для учнів;
- достатність завдань;
- вдале формулювання завдань;
- використання різноманітних джерел знань і прийомів навчання;
- правильний вибір часу постановки завдання.

Отже, постановка проблеми розглядається як прийом, що допомагає зосередити увагу школярів на головному.

Перевірка виконання проблемних завдань – дуже важливий етап проблемного уроку. Адже при проблемному викладі вчитель відмовляється від розкриття суті події чи явища – це повинні зробити самі учні в процесі розв'язання проблемних завдань. Тому, якщо не перевірити результат їхньої роботи, тема залишиться повністю не розкритою. Під час перевірки потрібно підтвердити правильні висновки і виправити помилкові. Крім того, перевірка

є додатковим мотивом, що спонукає до діяльності. Вона особливо ефективна, коли охоплює кожного учня класу.

Як повинні виконуватись проблемні завдання: усно чи письмово? Практика діяльності учителів суспільно-гуманітарного циклу свідчить про те, що на проблемних уроках ефективними є всі два способи. При цьому у 5 – 6 класах повинні переважати усні відповіді, а у 8 – 11-х – письмові. Короткі записи важливі, тому що вони полегшують складну інтелектуально-пізнавальну та творчу діяльність. Але детальні записи теоретичного викладу проблеми, на думку педагогів, можуть бути навіть шкідливими: поки учні пишуть, вони менш повноцінно сприймають виклад матеріалу. Записи найкраще вести під час викладу у вигляді схем-опор, а для завершення завдання дається 2 – 3 хв.

Можна виконувати логічне завдання (краще усно). Якщо навіть при складній розумовій роботі відповідь оформлюється кількома реченнями, вона все одно легко запам'ятовується. Якщо завдання виконати усно, то і перевіряється воно в кінці уроку прийомами усного опитування. Якщо ж воно записане, то можливості для перевірки ширші.

Перевірку виконання проблемного завдання вчителі здійснюють:

- візуально: шляхом перегляду учнівських записів після завершення роботи над ними;
- за взірцем: коли зачитуються і аналізуються декілька відповідей;
- запропонується учням назвати лише по одному пункту, щоб у такий спосіб скласти зразковий перелік основних пунктів відповіді;
- шляхом виконання тестових завдань;
- шляхом проведення бліц-опитування чи написання літературних, літературознавчих, історичних диктантів тощо;
- використовувати інтерактивні методи: „Займи позицію”, „Прес”, „Уявний мікрофон”, „Коло думок”, „Асоціативний куш”, „Мозковий штурм”, „Дерево рішень”, „Виправ помилки Петрика”, „Ти – мені, я – тобі”, „Знайди відповідник”, „Навчаючи – учись” тощо.

Керівництво та педагогічний колектив школи перебуває у творчому пошуку щодо розв'язання різноманітних педагогічних проблем. Інтенсивні пошуки новинок у методичній роботі та практиці навчання породжують нестандартні підходи до роботи в цілому.

Формування ініціативної, здатної приймати нестандартні рішення особистості неможливе без широкого залучення учнів до управління шкільними справами через діяльність в органах учнівського самоврядування.

Участь молодого покоління в учнівському самоврядуванні – важливий шлях і умова залучення молоді до радикальних перетворень, що відбуваються в нашому суспільстві. Наш час потребує лідерів нової формації, людей компетентних, відповідальних, здатних мислити неординарно. Проблема виховання молодих лідерів – це проблема підготовки людини майбутнього, людини, що відповідає вимогам нового ХХІ століття.

З метою об'єднання зусиль педагогічного та учнівського колективів для добрих і корисних справ, щоб зробити шкільне життя змістовнішим, веселішим, цікавішим, в нашій школі організовано учнівська рада.

У цьому контексті важливого значення набуває розроблення такої моделі учнівського самоврядування, яка б сприяла розвитку лідерського потенціалу учнівської молоді, її громадянської ініціативи, набуттю нею через соціальну практику досвіду активної й компетентної участі в громадському житті. Головним завданням учнівського самоврядування є формування й розвиток соціально активної, гуманістично спрямованої особистості з глибоко усвідомленою громадянською позицією, почуттям національної самосвідомості.

Учнівське самоврядування в школі – педагогічно доцільний спосіб організації учнівського колективу, що забезпечує комплексний виховний вплив на учнів шляхом їх залучення до усвідомленої та систематичної участі у вирішенні важливих питань життя класу та школи.

Діяльність учнівського самоврядування скерована на підвищення якості навчання, зміцнення свідомої дисципліни, реалізацію вимог режиму роботи школи, організацію позакласної виховної роботи, на розвиток ініціативи й творчої самодіяльності, реалізацію їхніх прав та обов'язків.

З цих причин проект „Учнівське самоврядування – організація майбутнього” є надзвичайно актуальним. Відповідно до Концепції освітньої діяльності, Національної доктрини розвитку освіти, Статуту школи, Декларації прав людини і Конвенції прав дитини, на сучасному етапі розбудови правової держави і громадянського суспільства, для залучення вихованців до державно-громадської форми управління роботою школи у 2005 році в школі була створена система учнівського самоврядування, а саме проект „Учнівське самоврядування” (див. Додаток)

Головним принципом у проектуванні даної організації стала активність самих учнів через надання їм можливості вибору шляхів моральної та мовленнєвої поведінки, створення таких умов, у яких особистість може самостійно розмірковувати про різноманітніші життєві проблеми та вирішувати їх, через організацію процесу самопізнання та самореалізації особистості, розвиток навичок самодіяльності.

Важливий принцип учнівського самоврядування – „Самі вирішили, самі зробили, самі відповідаємо”.

Цінність організації учнівського самоврядування в школі полягає в тому, що учні глибоко і всебічно проникають у суть своїх справ та обов'язків.

Діяльність дітей – творча. Творчість передбачає створення нового, оригінального. Важливо, щоб дитина відкрила сама, а не взяла готове – тільки так розвиваються творчі здібності.

Прогрес в учнівському самоврядуванні можливий лише за умови, що педколектив зрозуміє, розбереться в суті цього процесу, коли учні навчатимуться самостійно планувати й організовувати роботу, координувати

свої зусилля, здійснювати самоконтроль, враховувати, регулювати й аналізувати проведену роботу, шукати ефективні форми самоврядування.

А всіх нас об'єднує одне: прагнення зробити шкільне життя змістовнішим, радіснішим, цікавішим, бажання діяти разом.

Позаурочне життя школи підпорядковане досягненню оптимальної творчої самореалізації особистості учнів і педагогів. Завдання виховної програми - формування системи моральних і естетичних цінностей людини, всебічний розвиток індивідуальності, створення внутрішньої потреби в самовдосконаленні. Ця програма реалізується через проекти «Ліра», «Палітра», «Музичний зорепад» та ін.

Основні напрямки позаурочної роботи:

- Створення історії школи, її традицій. Ведення „Літопису школи”, в якому збираються фотографії, публікації з інформацією про шкільні події.
- Створення літературної вітальні для любителів поезії.

Метод проектів є одним із провідних засобів перетворення школи навчання на школу життя, оволодіння учнями навичками планування власної діяльності, навичками вибору способів та шляхів її здійснення, формування та актуалізації життєвого досвіду учнів. Отже, сучасну практичну діяльність людства, науково-технічний та культурний прогрес у різних сферах суспільного життя неможливо уявити без проектування і проектів. У педагогічному процесі навчального закладу гідне місце посідає метод проектів. Діяльність за проектом допомагає учню включитися в активну соціальну дію, подолати суб'єкт-об'єктну педагогічну парадигму. Проект – це результативна дія.

Переваги методу проектів:

- Метод проектів дозволяє перевірити та закріпити на практиці теоретичні знання;
- проект забезпечує продуктивний зв'язок теорії та практики у процесі навчання;
- цей метод сприяє набуттю учнем життєвого досвіду, необхідного розвитку та функціонування як його окремих компонентів, так і життєвої компетентності в цілому;
- участь учнів у проектній діяльності сприяє формуванню вмінь та навичок, становленню життєвих принципів та цінностей, які в подальшому позитивно впливатимуть на його життєдіяльність.

Особливе місце в проектній діяльності школи займають:

- творчі проекти, пов'язані з проектуванням та втіленням інноваційних ідей у вивченні мистецтва (образотворчого та музичного); (див. додаток)
- ігрові, пов'язані з організацією та розвитком ігрової діяльності школярів. Вони здійснюються у сфері спорту, рольових та інтелектуальних ігор; (див. додаток)

- екологічні, спрямовані на вивчення стану довкілля, усунення чинників забруднення довкілля, формування в учнів дбайливого ставлення до природи; (див. додаток)

- проекти самовиховання, які зорієнтовані на самостійне оволодіння учнями певними вміннями, самостійне формування певних навичок. (див. додаток)

Створення сприятливих умов для врахування індивідуальних особливостей, інтересів і потреб учнів, формування у школярів орієнтації на той чи інший вид майбутньої професійної діяльності неможливе без впровадження профільного навчання в старшій школі.

Нововведенням в цьому році стало впровадження Програми профільного навчання. Профільна школа найповніше реалізує принцип особистісно орієнтованого навчання, що значно розширює можливості учня у виборі власної освітньої траєкторії. Метою профільного навчання є забезпечення можливостей для рівного доступу учнівської молоді до здобуття загальноосвітньої профільної та початкової допрофесійної підготовки, неперервної освіти впродовж усього життя, виховання особистості, здатної до самореалізації, професійного зростання й мобільності в умовах реформування сучасного суспільства. Профільне навчання спрямоване на набуття старшокласниками навичок самостійної науково-практичної, дослідницько-пошукової діяльності, розвиток їхніх інтелектуальних, психічних, творчих, моральних, фізичних якостей, прагнення до саморозвитку та самоосвіти.

Але, незважаючи на всі позитивні моменти нововведення, є і ряд складностей у організації профілю навчання. У нас обов'язковим є вибір домінуючого принципу. А домінуючим принципом, як показує досвід, має бути профільна спрямованість інтересів. Але при цьому профільні класи формуються з різним рівнем навчальних досягнень

Важливою складовою профільного навчання в школі поряд з базовими та профільними предметами є спецкурси та факультативи. Вибір тематики цих курсів обумовлений бажанням учнів і профілем їхнього навчання. Тож спецкурси – органічна частина основного навчального курсу, яка доповнює й поглиблює зміст певного курсу чи предмета державного освітнього компонента, визначає спеціалізацію. Спецкурси введені з метою забезпечення умов для самореалізації, самовизначення старшокласників з урахуванням їхніх інтересів і нахилів, а також з метою забезпечення безперервної освіти. Так, у класах допрофільної підготовки введено спецкурс „Логіка” за авторською програмою (див. додаток).

Для сьогоденного випускника навчального закладу важливо володіти вміннями мислити, добувати й перероблювати інформацію, аналізувати ситуацію, адекватно оцінювати результати, бути завжди зрозумілим у викладі своїх думок людям, які його оточують, уміти конструктивно взаємодіяти з іншими. Уміння мислити і конструктивно взаємодіяти з іншими необхідне кожній людині для досягнення успіху в соціумі. Зазначені

вміння є основою інтелектуальної культури особистості. На нашу думку, інтелектуальна культура – це характеристика діяльності людини у сфері мислення, у процесі якої здійснюється взаємодія з навколишнім світом, іншими людьми, а в результаті відбувається створення чогось нового на об'єктивному чи суб'єктивному рівні. Створення нових суспільно значущих матеріальних і духовних цінностей є об'єктивним рівнем новизни. Іншими словами, це створення таких „продуктів”, які раніш у науці, техніці, мистецтві тощо не існували. Наприклад, відкриття нових законів, правил, закономірностей у певній галузі пізнання, витвори мистецтва тощо. Створення нового на суб'єктивному рівні – це „відкриття”, які людина робить для себе. Такі „відкриття” пов'язані з розвитком, самореалізацією самої людини. Кожна людина спроможна створювати нове на суб'єктивному рівні. Наприклад, самотійно „відкриті” правило, закономірність, певна властивість тощо.; знайдений інший спосіб розв'язання задачі.; створення казок, віршів, використовуючи навчальний матеріал. Формування інтелектуальної культури особистості учня передбачає розвиток:

- пізнавальних інтересів, аналітичності розуму, вміння знайти конструктивне рішення;
- дослідницького інтересу, прагнення до пошуку;
- логічного, дивергентного мислення;
- якостей мислення: гнучкості, самотійності, критичності;
- схильності до винахідливості.

Хоч на уроках у процесі засвоєння змісту навчальних дисциплін мислення учнів постійно розвивається, однак, як показує практика, для формування інтелектуальної культури особистості дитини цього недостатньо, бо на уроках учнів не орієнтують на логічний зміст понять, основну увагу приділяють науковому змісту. Вчителі намагаються, орієнтуючись на проблемне навчання, нові знання не подавати в готовому вигляді, а прагнуть, щоб учні опановували їх самотійно, спираючись на раніше здобуті знання і вміння. І водночас більшість вчителів розуміє, чому їхні вихованці не вміють пояснити свою думку, аргументовано і послідовно провести доведення певних положень або спростувати хибну думку, дати грамотну зв'язну відповідь на запитання. Учитель чекає, що учень подумає над завданням і відповідь, як його розв'язувати. Це означає, що учень повинен виконати самотійно ряд складних розумових операцій і видати результат, але для цього він має знати і розуміти зміст і структуру понять, дій, їхній взаємозв'язок, у нього повинні бути сформовані логічні вміння, отже, має бути розвинуте поняттєве і логічне мислення – основа інтелектуальної сфери особистості.

З метою успішного формування інтелектуальної культури ми ввели цей курс у 8-9 класах. Вважаємо, що той заклад, який вибирає курс „Логіка”, впроваджує завдання з логічним навантаженням, спроможний підготувати своїх вихованців до життя серед конфліктів, відверто не уникаючи їх; навчити своїх учнів, як запобігти песимізму щодо майбутнього, тобто

підтримати у них реалістичний оптимізм і конструктивне ставлення до життя.

Література

1. Аміпілогова Л. Інноваційна освітня діяльність – вимога часу // Завуч. – 2003. - № 11.
2. Васильченко Н. Про деякі аспекти управління школою нового типу // Шлях освіти. – 2001. - № 2. – С. 29 – 31.
3. Верозубов О. Освіта як суспільний інститут // Управління освітою. – 2002. - № 6. – С. 8.
4. Грищенко О.Л. Діяльність школи нового типу // Педагогічні інновації: ідеї, реалії, перспективи: Зб. Наук. пр. / Ін-т педагогіки. – К., 2000. – С. 112 – 115.
5. Даневська К. Інноваційні процеси та їх реалізація // Рідна школа. – 1997. - № 6. – С. 16.
6. Даниленко Л. І. Теорія і практика інноваційної діяльності в загальноосвітній середній школі // Управління освітою – 2001. - № 3.
7. Карпова А. Психолого-педагогічні аспекти запровадження інноваційних технологій у сучасній школі // Нива знань. – 2002. - № 3. С. 63.
8. Ковалева Т. М. Становление инновационной школы / Школьные технологии . – 2001. - № 2. – С. 74 – 56.
9. Концепція державної інноваційної політики України // Світ. – 1997. - № 11.
10. Мороз О. Запровадження інноваційних педагогічних технологій // директор школи. Україна. – 2002. - № 6. – С. 69 – 73.
11. Остапчук О. Інноваційні процеси в освіті: пошук істини триває // підручник для директора. – 2003. - № 4. – С. 3.
12. Підласий І., Підласий А. Педагогічні інновації // Рідна школа. – 1998. - № 12. – С. 3 – 17.
13. Пінчук К. Інноваційні процеси – підґрунтя проектування нових освітніх технологій // Освіта і управління. – 1998. - № 3.
14. Пушкарьова Т. Інноваційні підходи // Директор школи. – 2001. - № 45.
15. Соколовська Н. Впровадження організаційних інновацій // Завуч. – 2002. - № 13, травень. – С. 7 – 9.
16. Суровцева Р. Ф. Проблема інноваційної діяльності в педагогічній теорії та практиці // Наука і освіта. – 2001. - № 6. – С. 116 – 120.
17. Сучасні технології навчання // Директор школи. - 2007. - № 37. - С. 3.
18. Черепанова А. История становления и сущность понятия «инновационная педагогическая технология» // Наука і освіта. – 2001. - № 1. – С. 31 – 33.

